

Ryan van Eijk en Monique Rietveld – deelsessie 1

Meervoudige loyaliteit

De positie van geestelijke verzorging kent verschillende stakeholders met ieder eigen verwachtingen. Dat leidt tot een complexe relationele situatie voor allen met meervoudige loyaliteiten, die van invloed zijn op ontstaan en omgaan met morele stress. Wie wil, kan, mag of moet wat in de situatie? We bekijken de problematiek vanuit een praktijkcasus.

Je gaat naar huis met inzicht in de complexiteit van morele stress naar aanleiding van een concrete casus. Daarnaast ontvang je concrete handvatten en tips ter analyse en met betrekking tot de mogelijkheden en grenzen in de omgang met morele stress.

Tineke van de Gulik en Heleen van der Meulen – deelsessie 2

Morele impact op de werkvloer – leiding geven aan de stem van het geweten in het werk

Maatschappelijke krachten velden herschikken zich. Veranderende waarden en overtuigingen in de samenleving vertalen zich naar de werkvloer als morele impact. Hoe kan het leiderschap sturing geven aan morele impact?

Geestelijk verzorgers zijn een logische partner in professionele contexten om zich als expert te positioneren in dit domein. In deze sessie krijg je praktische handreikingen om met leidinggevenden het gesprek te voeren over en ze bij te scholen op het vlak van morele impact op de werkvloer. Zodat zoveel mogelijk voorkomen kan worden dat morele stress zich ontwikkelt tot morele slijtage of zelfs morele verwonding. Deze inzichten worden overgebracht vanuit een psychologisch en een GV-perspectief.

Je gaat naar huis met meer inzicht in en ervaring met morele impact en de relevantie daarvan voor werken als professionals in moreel geladen domeinen. Je herkent je alarmbellen van het geweten. Je kent je universele waarden die van belang zijn voor moreel leiderschap. En je kunt meer sturing geven aan jezelf en je collega's op het gebied van Morele Impact.

***Noot:** een globaal inzicht in de inhoud van het boek [Moral Injury in context](#) van Tine Molendijk e.a. (2025) is sterk aanbevolen.*

Madeleine Kievits – deelsessie 3

Tussen hart en kompas; een praktische werkvorm

Als geestelijk verzorger zie je (dagelijks) dat collega's morele stress ervaren. Hoe kunnen we deze collega's beter toerusten om hun eigen moreel kompas te verkennen en daarvoor morele taal te ontwikkelen? Het is namelijk belangrijk om taal te hebben voor de momenten waarop iemand morele stress ervaart. We ondergaan de werkvorm zelf, zodat je 'm morgen al kunt uitvoeren op je eigen werkplek! De ingang die we kiezen is die van de emoties; wat hebben ze ons te zeggen over ons moreel kompas?

Je gaat naar huis met een concrete, zeer eenvoudige werkvorm, om in de eigen organisatie medewerkers te helpen hun eigen moreel kompas te verkennen en hun taal daarvoor te verrijken.

Laura Mudde – deelsessie 4

Morele stress bij Geestelijk Verzorgers

Deelname aan deze deelsessie geeft de mogelijkheid om onderling ervaringen uit te wisselen en bij te dragen aan de kennisontwikkeling over morele stress van geestelijk verzorgers zelf.

De deelsessie is ingericht als een focusgroep waarin we aan de hand van drie vragen in gesprek gaan over hoe geestelijk verzorgers zelf morele stress ervaren, wat situaties en factoren zijn die morele stress in de hand werken, en welke strategieën geestelijk verzorgers hanteren om deze ervaringen te adresseren.

Er is gekozen voor de insteek van een focusgroep, omdat er Nederland nog maar weinig onderzoek is gedaan naar morele stress bij geestelijk verzorgers en manieren hoe zij hiermee omgaan. Meer kennis hierover draagt bij aan het beter begrijpen van deze ervaringen, maar ook over hoe ervaringen van morele stress kunnen bijdragen aan professionele ontwikkeling en organisatieleren. Daar waar het schuurt, legt immers ook iets bloot over zorg en verantwoordelijkheden verdeeld worden in onze samenleving.

Je gaat naar huis met nieuwe inzichten en strategieën over hoe met morele stress om te gaan binnen de organisatie en het bredere maatschappelijke debat.

***Noot:** voor een constructief verloop van de sessie is het helpend als je kunt putten uit eigen ervaring en bereid bent deze verhalen te delen.*

Ruurd van de Water en Emilie van de Wijer – deelsessie 5

De rol en betekenis van de geestelijk verzorger bij morele stress en morele desoriëntatie

Deelnemers worden meegenomen in de verschillende dimensies van morele oriëntatie: een systemisch samenspel tussen waarden, normen, gedrag en relaties.

Als morele stress hoger is dan de draagkracht van het eigen morele oriëntatiesysteem, leidt het tot morele desoriëntatie. Morele desoriëntatie zorgt voor een verstoring van dit gehele systeem: iemands diepste gevoel van identiteit, zingeving, levensdoel en verbondenheid raken uit evenwicht.

Deelnemers worden meegenomen in 5 interventies en praktijken om te komen tot herstel van dit verstoorde systeem. Deelnemers worden uitgenodigd vanuit de eigen praktijk te kijken naar deze interventies. Samen gaan we in dialoog over de rol, mogelijkheden en betekenis van de geestelijk verzorger.